

INTERVJU SA LJIRIJE BULJIĆI

Priština | Datum: 19. decembar 2020.

Trajanje: 78 minuta

Prisutni:

1. Ljirije Buljići (sagovornica)
2. Eremire Krasnići (vodila intervju)
3. Fitim Šala (kamera)

Simboli u transkripciji, neverbalna komunikacija:

() - emocionalna komunikacija

{ } - sagovornik objašnjava nešto gestovima.

Druga pravila transkripcije:

[] - dodatak tekstu kako bi se pomoglo razumevanje

Fusnote su dodaci koji pružaju informacije o mestima, imenima ili izrazima.

Prvi Deo

Eremire Krasnići: Možete li mi reći kad ste rođeni, [opišete] vaše okruženje, grad?

Ljirije Buljići: Rođena sam 1955, u Peći, u nasleju Puhovac. Tada je Puhovac bio jedno od najperspektivnijih naselja, iako je naš ekonomski položaj bio katastrofalan. Na primer, u mojoj porodici je bilo šestoro dece, a život je bio takav da su se sva deca iz komšiluka družila zajedno. Kod kuće nismo imali igračke. Tada smo se igrali sa polomljenim točkovima, igrali smo se loptama. Znae, veoma zdravo detinjstvo, imali smo divne trenutke zajedno. Bila sam veoma društvena, u krugu prijatelja sam se družila sa dečacima, jer u vreme mog rođenja nije bilo mnogo devojčica.

Dakle, znate, bilo je to nezaboravno vreme. Te igračke koje smo imali, lutke, pokušavali smo da ih sami napravimo, pravili smo ih od gline. Ili smo farbale naše lutke ili ih pravile na razboju, jer je većina žena tkala na razboju, koristile su razboj za izradu tepiha, ćilima i za druge stvari. Znae, pokušali smo da napravimo igračke od ostataka, da napravimo figurice. U to vreme svi smo imali isti ekonomski položaj, znate da je bilo ovakvo siromaštvo.

Ulice nisu bile popločane asfaltom, znate, pa dok smo bili na ulici, toliko bismo se isprljali da smo morali da se istuširamo kada smo se vratili kući. Imali smo sjajna prijateljstva, komšiluk je bio prepun, veoma živo, bili smo veoma srećni.

Eremire Krasnići: Spomenuli ste razboj, da li je vaša majka tkala na razboju?

Ljirije Buljići: Moja majka je tkala na razboju i ja sam uvek stajala pored nje kako bih naučila zanat i pomagala joj ponekad. To je većina žena radila: tkala tepihe i ćilime.

Eremire Krasnići: Tkali su ih za ličnu upotrebu ili kako je to bilo?

Ljirije Buljići: Ne, zapravo, tkanje je bilo jedan od načina na koji su prezivljavali jer većina nije radila u državnim firmama, nije bilo zaposlenja u to vreme. To nam je pomoglo da preživimo, a majka je

morala da radi jer je nas bilo šestoro dece, šestoro dece u školi. Tako da, da, to je bio način preživljavanja.

Eremire Krasnići: Šta je radio vaš otac?

Ljirije Buljići: Moj otac je umro mlad. Ja sam imala pet godina... malo ga se sećam. Tako da se moja majka brinula o nama sve vreme. Čak nas je i izdržavala tokom višeg školovanja.

Eremire Krasnići: Šta još možete da mi kažete o školovanju u to vreme?

Ljirije Buljići: Ja sam završila osnovnu školu u... tada se zvala Boris Vukmirović, dakle, tamo sam počela i završila osnovnu školu.

Eremire Krasnići: Kako je bilo?

Ljirije Buljići: Naša škola je bila veoma stara, školske klupe su bile zaista stare. Bila sam odličan đak do četvrtog razreda, pa od četvrtog, zapravo petog trebalo je učiti srpski, tada se zvao srpskohrvatski, i još jedan strani jezik, a to je bio ruski. Dakle, imali smo dva slovenska jezika koja su bila veoma teška za učenje. Imali smo... na primer, kad smo imali srpskohrvatski, morali smo da učimo ćirilicu, a nismo imali knjige. Nije bilo kao danas da imaju sve udžbenike. Nismo imali knjige, imali smo stare knjige. Učenici prvog razreda bi nam po završetku tog predmeta davali knjige. Dakle, da, stare knjige su se prenosile.

Kada smo imali srpski, na primer, nastavnik bi diktirao, ali nismo razumeli ni reč, već smo zapisivali. Na primer, nešto što je na mene ostavilo utisak koji nikada neću zaboraviti, ona pri diktatu kaže "Tačka – tačka" [govori na srpskom] i mi to pišemo slovo po slovo *t-a-č-k-a*. Znate, mi nismo ni znali šta pišemo, nismo razumeli. Ali vremenom, za dve-tri godine, naučili smo i ruski jezik, a učitelj koji nas je učio je bio Srbin. U početku nismo razumeli ni srpski ni ruski, ali smo ga, naravno, naučili.

Eremire Krasnići: Kakva je bila zajednica u Peći, da li je bila mešovita?

Ljirije Buljići: Da, bila je mešovita. Rasli smo u takvoj sredini, imali smo komšije iz Crne Gore koji su rasli sa nama, manje-više smo znali jezike jedni drugih, imali smo naš način komunikacije. To je bilo drugačije društvo, igrali smo raznorazne igre zajedno. Sve naše slobodno vreme koje smo imali, provodili smo napolju igrajući se zajedno, nije bilo razlike da li su bili Srbi ili nešto drugo. Ne, bili smo jedno i svi smo bili isti.

Eremire Krasnići: Da li ste išli u patrijaršiju [Pećku patrijaršiju]?

Ljirije Buljići: Da, išli smo i u patrijaršiju, okupljali smo se tamo, ali onda smo išli, sva deca iz komšiluka bi išla zajedno. Tamo smo pravili popriličnu buku, kao deca, igrali smo se. Nekad bi nas i izbacivali (smeje se) iz crkve.

Eremire Krasnići: Da li se sećate freski koje su bile tamo?

Ljirije Buljići: Freske, nismo mnogo ulazili unutra, uglavnom smo se igrali, tamo je bila jedna kupina, išli smo iza kupine, zato su nas izbacili. Nije da nismo imali ništa, jer je tada svaka kuća imala drveće, jer je to bio deo oko Bistrice, svaka kuća je imala baštu, samo nas je vuklo da idemo tamo. Počeli smo posle... Kad sam upisala gimnaziju, kao đaci, išli smo tamo i išli smo... profesori bi nas vodili tamo. Na primer, kada smo imali časove likovnog, išli smo u crkvu, crtali bismo ili zvona, ili kuću u kojoj su spavali, ili drvo, pa neki deo koji nam je bio zanimljiviji.

Eremire Krasnići: Sredina je bila toliko slikovita?

Ljirije Buljići: Da, bila je. Oblast je bila jako velika, veliko dvorište.

Eremire Krasnići: Da li ste išli u Rugovu?

Ljirije Buljići: Ne, ne u Rugovu, bilo je daleko. Bilo je jako daleko, tada nismo imali automobile kao danas. Tada smo se igrali sa kočijama, kao deca bismo trčali za njima, kao i svako drugo dete koje privlači ono što nema kod kuće.

Eremire Krasnići: Nije bilo automobila u to vreme.

Ljirije Buljići: Bilo je nekoliko. Uglavnom kada su dolazili turisti jer generalno nije bilo automobila.

Eremire Krasnići: Da li je bilo turista u Peći?

Ljirije Buljići: Uglavnom su dolazili zbog patrijaršije.

Eremire Krasnići: Dakle i to je bila neka vrsta izloženosti?

Ljirije Buljići: Bila je, da. Ili kada smo išli u Crnu Goru, ali putevi su bili užasni.

Eremire Krasnići: Okej, spomenuli ste da ste završili srednju školu u Peći.

Ljirije Buljići: Završila sam srednju školu 11. maj u Peći, da.

Eremire Krasnići: Kakav je bio taj period vašeg života, možete li nam ispričati više o tome?

Ljirije Buljići: Bilo je, upisivali smo se rezultatima iz osnovne škole. Na prijemnom ispitu...

Eremire Krasnići: Šta ste učili? Šta... koje su bile te lekcije koje su vas na neki način pripremale za budućnost?

Ljirije Buljići: Tada, nije bilo priprema kao sada, već je zavisilo od toga koliko ste bili inteligentni (smeje se). Mislim, čak ni roditelji nisu mogli da vas nauče jer nisu bili obrazovani. Mi... ja sam učila, moja braća su bila starija tako da su oni završili školu i pomogli mi. Završili su srednju školu, jedan od njih je završio u Kragujevcu.

[Intervju je ovde isečen]

Eremire Krasnići: Kakva je bila Peć tokom perioda vaše srednje škole, kakav je bio grad, da li je napredovao, da li se nešto dešavalo?

Ljirije Buljići: Zapravo, nije bilo napretka u to vreme. Samo se centar grada Peći promenio, ulice... mislim, dok sam bila u srednjoj školi, počeli su da asfaltiraju deo u kojem smo mi živeli.

Eremire Krasnići: Koje godine?

Ljirije Buljići: Godine... ne sećam se, '68, sećam se kao dete da je policija dolazila u naše naselje. Tako da, čovek sa političkim ubeđenjima... zastava...

Eremire Krasnići: Podigao ju je.

Ljirije Buljići: Podigao ju je, da. Dakle, bio je u zatvoru nekoliko godina, onda su ga pustili, ali su dolazili i maltretirali ga svake godine, dakle u Bistrici. Sećam se kao dete, kad su dolazili, išli su u Bistricu i mučili ga. Ruke su mu bile vezane, temperature su bile niske, zima, mučili bi ga.

Eremire Krasnići: Da li je bio novembar, oko Dana zastave?

Ljirije Buljići: Da, oko Dana zastave, ali i kad god bi se setili, stalno bi ga mučili.

Eremire Krasnići: Da li se ovo dešavalo i drugim ljudima?

Ljirije Buljići: Ne znam za druge, gde sam ja odrasla, svi smo znali za taj slučaj.

Eremire Krasnići: Spomenuli ste da, tokom '60-ih, je počeo razvoj grada, kako je bilo do tada, da li je bio više orijentalni grad?

Ljirije Buljići: Grad, na primer, nismo imali vodu kod kuće, bio je jedan izvor u naselju. Celo naselje je tamo uzimalo vodu, a Bistricu smo imali za druge stvari.

Eremire Krasnići: Kakve su bile kuće?

Ljirije Buljići: Kuće su bile niske, male. Imale su sobu ili dve. Kuće su bile veoma male, i građene od ne baš dobrog materijala, veoma mekane, mislim neprikladne za zgrade, za život. Ali, kako da kažem, bili smo srećni, bez obzira na situaciju, ipak smo bili srećni uprkos uslovima u kojima smo odrastali. Dakle, zdrava prijateljstva, pomagali smo jedni drugima na časovima, šta god nam je trebalo bili smo spremni da pomognemo jedni drugima.

Eremire Krasnići: Kada je grad počeo sa izgradnjom, urbanizam...

Ljirije Buljići: Ne ovaj deo, jer su tada počeli, kao što sam već rekla, imali smo dosta komšija Crnogoraca. Zatim su počeli da odlaze u Crnu Goru ili Srbiju. Dakle, većina njih, promenila se struktura stanovnika u tom delu gde sam odrasla. Onda su došli, došli su Albanci iz raznih sela, pa je deo ulice tamo popločan i počele su da se grade neke nove kuće. Dakle, u delu gde sam ja odrasla, taj deo se nije više razvijao, samo je dograđen deo ulice, suzio se i gradili su kuće.

Eremire Krasnići: Kako ste odlučili da dođete da studirate u Prištini?

Ljirije Buljići: Ja sam bila... nije bilo puno... Za Prištinu, kada sam završila gimnaziju, došla sam da studiram pravo. Počela sam... mislim, završila sam dve godine i...

Eremire Krasnići: Prvo mi recite kako ste se odlučili?

Ljirije Buljići: Odlučila sam se jer je moj brat studirao u Zagrebu, želela sam da studiram psihologiju, volela sam taj predmet u srednjoj školi, ali uslovi nisu bili baš dobri i brat je uticao na moju odluku. Rekao je da se u Zagrebu osećao veoma potcenjenim. Tako sam odlučila da odem u Prištinu, i upisala sam Pravni fakultet sa prijemnim ispitom. Učenici koji su bili u gimnaziji imali su prednost pri upisu.

[Intervju je ovde isečen]

Ljirije Buljići: Upisali smo se kao đaci gimnazije, mislim ljudi iz gimnazije su bili posebni, imali smo prednost na prijemnom ispitu. U gimnaziji su bili potpuno drugačiji kriterijumi, bilo je... đaci su bili disciplinovani, mi smo imali uniforme, bez uniforme se nije moglo u školu. Učenici koji su izostali iz škole ili... roditelji su bili pozivani da dođu, inače bi bili izbačeni.

Eremire Krasnići: Da li vam se sviđala ta disciplina?

Ljirije Buljići: Nije mi smetalo, bila sam dete... Onda kada sam porasla, postala sam introvertnija, zanimalo me je da učim, tako da sam uspešno završila gimnaziju. Sada ću na studije, gde? Htela sam da idem u Zagreb, ali to se nije desilo. Tako da sam studirala pravo.

Eremire Krasnići: Da li je to bila potpuno vaša odluka?

Ljirije Buljići: Moj brat je malo uticao na mene. Možda zato što nismo bili baš dobrostojeći, ali to je bilo i zbog toga što su ga kao studenta u Hrvatskoj potcenjivali prijatelji i kolege, pa me je ubedio da odem u Prištinu i učim šta god želim. I odlučila sam da studiram pravo, imala sam jako dobre prijatelje iz razreda i svi smo odlučili da studiramo pravo. Neki su to završili, neki nisu. U međuvremenu sam počela da radim u Galeriji, onog trenutka kada sam počela da radim počela sam da volim umetnost. Iako sam u srednjoj školi bila talentovana, posebno za kolaž, imala sam peticu. Ali nisam bila zainteresovana, nikad nisam mislila da ću studirati umetnost.

Eremire Krasnići: Da li je u to vreme bilo umetnika u vašem gradu?

Ljirije Buljići: Bilo je...

Eremire Krasnići: Da li ste razumeli šta je bilo...

Ljirije Buljići: Bila je i srednja Umetnička škola [*Shkolla e Mesme e Artit*],¹ ali nikada nisam razmišljala o tome.

Eremire Krasnići: Da li je bilo... da li je srednja Umetnička škola imala dobru reputaciju, da li je uticala na grad?

Ljirije Buljići: Ne, zapravo ne. Ne toliko u Peći. Ljudi iz drugih gradova, Đakovice, Prištine i Prizrena su dolazili u školu u Peći, ali ne toliko ljudi iz Peći. Nisam ni sanjala da ću raditi u Galeriji.

Eremire Krasnići: Kako se desilo da ste odlučili da se prijavite za posao u Galeriji?

Ljirije Buljići: Dogodilo se tako što sam završila svoju drugu godinu studija i upisala sam se u treću i odlučila sam da se zaposlim. Videla sam objavljen oglas za posao u novinama *Rilindja*,² prijavila sam se, primili su me i počela sam tamo da radim početkom 1980.

¹ *Shkolla e Mesme e Artit*, srednja Umetnička škola u Peći je izgrađena 1926. i otvorena je 1949. godine. Prve generacije vizuelnih umetnika na Kosovu su o figurativnoj i primenjenoj umetnosti učile u ovoj instituciji. Ovo obrazovanje je omogućilo umetnicima da nastave više školovanje iz umetnosti. Istorijska zgrada srednje Umetničke škole je uništena avgusta 2017. godine.

² *Rilindja*, prve novine na albanskom jeziku u Jugoslaviji, prvobitno štampane 1945. kao nedeljne novine.

Eremire Krasnići: Ko je u to vreme bio u Galeriji?

Ljirije Buljići: Kada sam otišla u Galeriju, prva osoba koju sam kontaktirala je bio pokojni Endel Beriša [Engjëll Berisha].³

Eremire Krasnići: Koja je bila njegova uloga u Galeriji u to vreme?

Ljirije Buljići: On je bio saradnik.

Eremire Krasnići: Spoljni?

Ljirije Buljići: Ne, interni. U to vreme su imali različite nazive za pozicije, on je bio kustos, i ja sam razgovarala sa njim, on je bio prva osoba koju sam upoznala. Onda je bio i prijemni ispit, evaluacija, i ja sam bila... bilo je previše kandidata, bio je ispit. U to vreme je bilo važno da budete bilingvalni, morali ste da znate srpskohrvatski, to je bio jedan od uslova za posao. Morali smo da prevedemo jedan dokument sa albanskog na srpskohrvatski i obrnuto. 1. aprila sam počela da radim u Galeriji.

Eremire Krasnići: Da li ste znali nešto o Galeriji?

Ljirije Buljići: Nisam znala čime se Galerija bavi, nisam znala njihov godišnji program i kakva institucija je Galerija bila jer pre toga nismo imali galeriju gde smo mogli da posećujemo izložbe. Kao studentkinja, pored pozorišta, ne sećam se da sam išla u neku drugu kulturnu instituciju.

[Intervju je ovde isečen]

Ljirije Buljići: Kao student sam živela u *domu* [govori na srpskom], dakle, u studentskom centru, sa tri prijatelja i cimerima. Prvi dan kada smo izašli, grad mi je bio potpuno nepoznat. Od autobuske stanice do studentske menze (smeje se), tamo smo se našli, Dardanija je bila samo polje. Dakle, do centra, puno smo šetali do centra.

Eremire Krasnići: Gde je tada bio centar, kod Granda, ili u starom gradu?

Ljirije Buljići: Kod Granda. Tamo smo se nalazili i išli na *korzo*,⁴ tako da je na neki način bilo obavezno da se tamo izlazi uveče, brzo se spremiš i ideš na *korzo*. Samo smo šetali tamo (smeje se). Što se tiče aktivnosti, znam da sam otišla u bioskop po prvi put.

³ Endel Beriša [Engjëll Berisha] (1926-2010), poznat i po nadimku Befre, je bio albanski slikar sa Kosova. Beriša je rođen 1926 u Peći. Diplomirao je na Univerzitetu u Beogradu 1954. Bio je član Akademije Figurativnih umetnosti na Kosovu.

⁴ Glavna ulica namenjena pešacima.

Eremire Krasnići: Kada ste došli u Prištinu?

Ljirije Buljići: U Prištini, da. Ne sećam se šta sam gledala prvi put, ali sam osetila zadovoljstvo što sam došla u veći grad gde sam odrasla.

Eremire Krasnići: Sa svojim prijateljima iz srednje ili...

Ljirije Buljići: Svi moji drugari su bili iz srednje škole, ali smo u međuvremenu upoznali druge prijatelje i naša grupa prijatelja je rasla. Imala sam dosta prijatelja iz Đakovice, iz Prizrena, moja cimerka je takođe bila iz Prizrena, lepo smo se provodili, našli smo zajednički jezik, čak i učili... učenje je bilo malo problematično, neko je učio više, neko manje. Ali ko je želeo da uči morao je da se probudi rano i ode u biblioteku. Biblioteka je tada bila tamo gde je danas Narodna galerija. Učili smo dva-tri sata, predavanja su bila obavezna, iako smo imali neke časove u velikom amfiteatru fakulteta, verovatno je bilo oko 300 ljudi.

Mi, sad govorim o sebi, sebi i mojim prijateljima, bilo nas je oko pet-šest ljudi. Oni koji su učili više sedeli su u prvim redovima da bi bolje čuli. Otišli smo u poslednji red, prvi smo odlazili da sedimo u poslednjem redu (smeje se). Bilo je... pa... mislim naučili ste koliko ste mogli, predavanja su bila iskustvo da pripremite ono o čemu je čas bio, iako je nedostajalo knjiga, tako da nismo imali mnogo literature, ali nismo želeli da naučimo čak i ono što smo imali.

Eremire Krasnići: Da li su profesori bili odavde ili iz Beograda, odakle su bili?

Ljirije Buljići: Ne, profesori su bili iz Makedonije i odavde, uglavnom.

Eremire Krasnići: A literatura...

Ljirije Buljići: Albanski, učili smo na albanskom. Mislim, ti časovi na kojima smo morali da učimo više, na drugim časovima smo čitali knjige na srpskom, neko bi našao knjigu i delili smo je. Ko god je hteo da uči, mogao je nešto da postigne, mislim, da završi na vreme, iako sam imala prijatelja koji nije učio puno u srednjoj školi ali je ovde dobijao dobre ocene (smeje se). Znaite, za nas, bilo je nekako. Oni koji su ga poznavali... diplomirao je na vreme, ja sam se zaposlila, dakle neki su završili, neki ne.

Eremire Krasnići: Da li je poslastičarnica Elida bila otvorena tada?

Ljirije Buljići: Da, bila je, da.

Eremire Krasnići: Pored Galerije?

Ljirije Buljići: Ono čega se sećam je da sam sedela u Elidi kada sam prvi put videla oglas za posao. Upravo u Elidi sam popunila formular za posao, a kada sam izašla, pitala sam se koga da tražim da mi da uputstva da pronađem Galeriju, jer je upravo otvorena i niko nije znao gde se nalazi. Čim sam izašla iz Elide, slučajno sam pogledala u susednu prodavnicu, jer je tada Galerija bila u tržnom delu Palate omladine Boro Ramiz⁵ i tada sam primetila Galeriju. Ušla sam i tada sam prvi put srela Endela Berišu i predala prijavu i obavestili su me da ću morati na ispit. Bila sam među najboljima i počela sam da radim.

Eremire Krasnići: Kakav je bio vaš prvi dan u Galeriji?

Ljirije Buljići: Prvi dan je bio... izložbeni prostor je bio jako veliki. U to vreme, sa desne strane ulaza, sećam se te velike sale. Pitala sam se, "Šta se ovde dešava?" Tamo je bila izložba, bila su izložena umetnička dela jer za mene...

Eremire Krasnići: Koja izložba je bila otvorena kad ste počeli tamo da radite?

Ljirije Buljići: E... {stavlja naočare da nešto pogleda} to je bila predosmanska izložba iz Padove {skida naočare}.

Eremire Krasnići: Kakvi predmeti su bili tamo, da li vam je bilo zanimljivo?

Ljirije Buljići: Sad, u početku sam više radila u kancelariji, tako da je sav moj posao bio u kancelariji. Na primer, kada bismo dobili umetnička dela za izložbu, pripremili bismo dokumente da ih pošaljemo. Naravno, prošli su carinu, ali mi smo nekada imali carinsku službu koja je umetnine donosila u Galeriju. Tako su carinske procedure bile jednostavnije. Zatim smo, naravno, montirali radove. Bili smo veoma mali tim od šest ljudi i svi bismo se uključili u produkciju izložbe.

Eremire Krasnići: Kakve profesionalne profile ste imali?

Ljirije Buljići: Tu je bio direktor, [Šćiri Nimani](#) [Shyqri Nimani] Endel Beriša je bio kustos, imali smo računovođu, bila sam ja, imali smo Rahama tehničara, i čistača. Dakle, ovo je bio glavni tim sa kojim smo krenuli. Galerija je bila pozicionirana tako da, znate, uvek smo imali mnogo posetilaca jer je okruženje bilo takvo da vam se nameće, ljudi koji bi otišli u tržni centar bi svratili. Iza Palate omladine Boro Ramiz nalazila se pijaca, a ljudi koji bi išli na pijacu dolazili bi sa svojim torbama direktno u Galeriju. Znate, imali smo mnogo posetilaca iz svih sfera života, ne samo umetnika. Bilo je prilično prijatno, sjajno iskustvo, nešto drugačije za mene. Volela sam da upoznajem umetnike, tada sam bila

⁵ *Boro dhe Ramiz* se odnosi na dva prijatelja, Boru Vukomirovića i Ramiza Sadikua, koji su streljani tokom Drugog svetskog rata. Postali su simbol Bratstva i jedinstva srpskog i albanskog naroda. Za vreme Jugoslavije je bilo često da institucije dobijaju nazive po herojima iz antifašističkog rata.

mlada, a oni stariji, a većinu njih nisam ni poznavala. Morali su da mi ih predstave, ko je ko, a ja sam se dugo trudila da sve upoznam.

Eremire Krasnići: Imali ste priliku da upoznate najvažnije umetnike tog vremena.

Ljirije Buljići: Da.

Eremire Krasnići: Svaki od njih je imao solo izložbu u Galeriji. Šta je značilo za vas to što ste bili deo najvažnijeg trenutka u razvoju vizuelne umetnosti?

Ljirije Buljići: Svaki umetnik koji je došao je bio... bio je sa... jer obično se godinu dana ranije pravio...

Eremire Krasnići: Program.

Ljirije Buljići: Program. Dolazili bi i pokazivali interesovanje ili za mesta ili donosili materijale za katalog. Znače, u to vreme smo sve kucali pisaćom mašinom, to se smatralo fizičkim radom. Ako ste hteli više primeraka, na primer, ako su vam bile potrebne dve kopije, bilo je mnogo lakše, ako su bile potrebne tri, morate imati mnogo snage da otkucate slova na stranici. Ako napravite grešku, morate da pocepate celu stranicu i ponovite je, jer nije bilo drugog načina da to ispravite (smeje se). Dakle, bio je to težak posao koji je oduzimao mnogo vremena.

Morali su da donesu svoje biografije, mi smo morali da fotografiramo sve umetničke radove, i sve radove koje je trebalo urade za pripremu kataloga. Direktor je blisko saradivao sa štamparijom, sve bi radio sam, slao sadržaj, radio izgled stranica kataloga, nadgledao. Dakle, ovako smo počeli, ali smo mnogo radili. To je bio moj prvi posao ikad, nisam znala kako stvari funkcionišu, ali vrlo brzo sam se snašla. Sakupili smo materijal, pripremili ga za štampu, a za ostalo bi se pobrinuo direktor.

Eremire Krasnići: Koje ste još interne procedure imali?

Ljirije Buljići: Izvinite?

Eremire Krasnići: Da li ste imali sastanke?

Ljirije Buljići: Sastanci. Imali smo tada Veće starešina, to je bio Veće starešina Galerije. Starešine bi se jednom godišnje okupljale i dogovarale godišnji program. Oni su bili članovi Galerije i direktor je bio prisutan na svakom sastanku, i kustos Enđel Beriša. Datumi izložbi su bili određeni, zapravo, ne baš datumi, već su određena imena onih koji će te godine izlagati. U zavisnosti ko je bio spremniji, izlagali su prvi. Budžet je definisan za celu godinu i Ministarstvo kulture, tadašnji Zavod za kulturu, ga je podržalo. Tada je ceo budžet tražen za Galeriju deponovan na bankovni račun Galerije. Ako smo za

izložbu tražili nedovoljna finansijska sredstva, onda je Galerija mogla da to podrži kroz druge budžetske linije, jer smo, na neki način, morali da trošimo godišnji budžet tokom godine.

Eremire Krasnići: Kako je broj zaposlenih Galerije počeo da raste?

Ljirije Buljići: Tokom prve dve godine Galerije, broj zaposlenih je počeo da raste, i zaposlili smo kustosa zbirke i jednog internog stručnjaka, takvi su bili nazivi profesija u to vreme. Bila je jedna biblioteka, puno knjiga se kupovao u to vreme, postojala je budžetska granica za...

Eremire Krasnići: Da li je to bio deo istog prostora ili kako?

Ljirije Buljići: Postojala je samo jedna velika kancelarija, i tu je zapravo bila biblioteka, ali na bibliotečkim policama stručne knjige su bile dostupne samo osoblju. U to vreme, Galerija je počela da otkupljuje umetnička dela, sa budžetom koji smo imali, kupovali smo umetnička dela, posebno grafike umetnika drugih republika, ali... umetnička dela su davana i na poklon za kolekciju.

Eremire Krasnići: Okej, hajde da pričamo o ovome. Na početku, kada ste počeli da radite, Galerija je već imala postojeći budžet koji je nasledila od Kulturnog propagandnog centra, kako se zvao...

Ljirije Buljići: Kulturni, da. Imali su i neki vrstu Ministarstva kulture, tako da je taj deo...

Eremire Krasnići: Kakva je to bila kolekcija, možete li nam reći nešto o tome, kako se obogatila?

Ljirije Buljići: Kada sam ja otišla tamo, našli smo one koji su bili urađeni mesecima unazad, kada sam počela da radim tamo, oni su već bili, bili su predati usmenim putem, spominje se poreklo svakog umetničkog dela.

Eremire Krasnići: Registrovani.

Ljirije Buljići: Imamo ih sve registrovane. Postojala je praksa da, kada umetnici imaju samostalnu izložbu, Galerija otkupi dva njegova dela. Kada bi umetnici bili voljni, jedno delo bi poklonili. Bila je to veoma bogata zbirka i tako se obogaćivala.

Eremire Krasnići: Onda, ko se pridružio, kako je počela da raste?

Ljirije Buljići: To su bili zaposleni dugo godina.

Eremire Krasnići: Od '82 nadalje?

Ljirije Buljići: Ne, od... broj zaposlenih je rastao, kada sam ja počela, bilo nas je šestoro, onda nas je bilo osmoro. Tako da, to osmoro ljudi je radilo dugo, sve do...

Eremire Krasnići: Ko je bio tamo, [Bljerim Ljuža](#) [Blerim Luzha]?

Ljirije Buljići: Bljerim i Redžep Goči [Rexhep Goçi].

Eremire Krasnići: I Redžep Goči, kao kustosi?

Ljirije Buljići: Kao kustosi. Jedan od njih je bio zadužen za kolekciju Galerije, drugi za saradnju, Endel je takođe imao isto radno mesto. Veoma dugo smo radili sa ovim zaposlenim i imali smo mnogo velikih međunarodnih izložbi. U to vreme smo izlagali Pikasa i Kaldera, ti radovi su pripadali skopskom Muzeju umetnosti, a za ovu izložbu smo morali smo da tražimo dodatno obezbeđenje policije da obezbedi zgradu. Iako su Boro i Ramiz imali obezbeđenje za ceo tržni centar, tražili smo da policijske snage obezbede zgradu tokom izložbe...

Eremire Krasnići: Da obezbede izložbu?

Ljirije Buljići: Da je obezbede, da. Tokom dana je izložba bila otvorena za javnost, umetnička dela su bila tamo, i publika je mogla da ih vidi sa određene distance, da ne bi stajali preblizu, stavljali smo traku. Noću, kada je Pikasova izložba bila zatvorena, stavljala sam umetnička dela u metalne sefove (smeje se) u mojoj kancelariji.

Eremire Krasnići: Da li je bilo još takvih situacija? Kada ste morali da... prostor...

Ljirije Buljići: Situacije... da, ne. Da, bilo je... nije bilo potrebe za policijom za prostor koji smo mi imali, bilo je obezbeđenja, kao što sam ranije spomenula. I imali smo jako velike izložbe sa... kada smo počeli da saradujemo sa Albanijom. Dakle, tu je bio Odhise Paskali,⁶ Abdurahim Buza [Abdurrahim Buza],⁷ tako da se u to vreme broj posetilaca povećao.

Eremire Krasnići: Možete li nam ispričati o ovoj saradnji, kako su ta dva mesta počela da komuniciraju na kulturnom nivou?

⁶ Odhise Paskali (1903 – 1985) je rođen u Kožaniju u Grčkoj. Jedan je od najpriznatijih albanskih vajara. Za svoj doprinos dobio je nagradu Umetnik naroda Albanije. Paskali je završio oko 600 skulptura, njegovo remek delo je Skenderbegov spomenik u Tirani, Albanija.

⁷ Abdurahim Buza (1905-1986) je bio albanski slikar. Rođen je u Skoplju, Severna Makedonija, u porodici iz Đakovice. 1933. godine Buza, u saradnji sa njegovim savremenicima, slikarom A. Kušijem, vajarom Odhise Paskalijem, i italijanskim slikarom Mariom Ridolom, osniva Umetničku školu crtanja, koja je bila prva škola finih umetnosti koja se otvorila u Tirani, Albanija.

Ljirije Buljići: Tada je bila Kancelarija za nacionalnu saradnju, znači bila je između Ministarstva kulture i Galerije... Mislim na saradnju sa pozivom iz Galerije za izložbu, mislim na Abdurahima Buzu i Odhise Paskalija, dakle, to je bio najveći priliv posetilaca. Kada nisam radila tamo, dakle '97, kada je otvorena Galerija i ove, stote godišnjice Prizrenske lige,⁸ tada je, kako sam čula, broj posetilaca bio ogroman, morali su da uđu podeljeni na grupe.

Eremire Krasnići: Možete li nam reći zašto je to bilo tako važno? Razumem komponentu identiteta...

Ljirije Buljići: Tada je bilo granica, saradnje su počele po prvi put. Tako da su granice bile otvorene za kulturnu saradnju, onda se nastavilo...

Eremire Krasnići: Iako je bilo važno videti šta se dešavalo sa vizuelnom umetnošću u Albaniji...

Ljirije Buljići: Oni su bili više individualistički, pošto su išli... na primer, znam da sam imala priliku da idem u Albaniju po prvi put 2006 (smeje se). Tako da...

Eremire Krasnići: Ali umetnici su odlazili...

Ljirije Buljići: Da, ne preko Galerije. Ako su odlazili, odlazili su pojedinačno. Nisu... ne preko Galerije.

Eremire Krasnići: Preko BSI.⁹

Ljirije Buljići: BSI Kulture, da. Tada je finansirao aktivnosti.

Eremire Krasnići: Možete li nam ispričati nešto više o programu Galerije tokom tih prvih deset godina? Imajte na umu, zanima me i zbog toga što ste vi bili deo Jugoslavije, komunicirali ste sa velikim brojem drugih galerija u drugim pokrajinama i republikama. Kakva je bila ta razmena?

Ljirije Buljići: Saradivali smo tako što smo razmenjivali izložbe, tako što smo uzimali izložbu iz Republike Hrvatske, sledeće godine bismo poslali našu izložbu tamo. Saradnja je bila na veoma visokom nivou, tako da smo imali zaista dobre izložbe sa Hrvatskom, Ljubljanom, Crnom Gorom i nacionalne saradnje. Dakle, ako je međunarodna izložba koja je bila od velike vrednosti otišla u Hrvatsku, ta izložba je obišla, znači, došla je i u Prištinu. A ako je bio međunarodni iz Albanije, na primer, nije prikazivao samo Prištinu ili Tiranu, otišao je u druge opštine. Išla je u Podujevo, Đakovicu, Peć, dakle, ista izložba. Tako su razmenjivane međunarodne izložbe.

⁸ Albanski savez iz 1878. koji se borio protiv promena granica koje su uvele velike sile na Berlinskom kongresu. Liga je tražila autonomiju od Osmanskog carstva. Zgrada u kojoj su albanski lideri sklopili *besu* (zakleti savez) nalazi se na reci, uzvodno od centra grada. Sada je muzej. Sadašnja zgrada je rekonstrukcija prvobitne, koju su srpske trupe spalile 1999. godine.

⁹ BSI za kulturu je bio Biro za samoupravne interese koji se bavio kulturnim sektorom u Autonomnoj Pokrajini Kosovo u vreme Jugoslavije. Danas bi Biro bio ekvivalent Ministarstvu kulture.

Eremire Krasnići: Dakle, Galerija je imala pristup da deli umetnost u drugim opštinama. Slali ste ih i u manje galerije, ali istovremeno, bili ste deo veće mreže koja je cirkulisala na izložbama. Ono što se dešavalo u Ljubljani dešavalo se i u Prištini...

Ljirije Buljići: Da, to se dešavalo, ili smo ih slali, išlo je u Beograd, Zagreb, ili obrnuto. Ako je došlo odatle, vodili smo ih tamo, ali ne puno, jer ovde nije bilo puno galerija, bile su male. Posebno su išli u Đakovicu...

Eremire Krasnići: U Dom kulture?

Ljirije Buljići: ...u Đakovicu i Mitrovicu... da, bilo je.

Eremire Krasnići: Kakva vrsta umetnosti je bila promovisana?

Ljirije Buljići: Tada je bilo više slika, slika i skulptura, dakle, vizuelna. Ne video snimci i slične stvari. Bilo je predavanja, dolazili su s vremena na vreme likovni kritičari, interesovali su se za umetnike, vodili smo ih u ateljee i tako je funkcionisalo. Na primer, ako bi se formirala komisija od nekoliko umetnika i odlazila u atelje nekog osobenog umetnika, oni su gledali njihov rad, procenjivali da li mogu da učestvuju na izložbi ili ne, koliko radova, tako da je uvek postojala komisija.

Eremire Krasnići: Da li ste išli u njihove studije sa njima?

Ljirije Buljići: Retko, ja sam retko išla jer je bio mali broj zaposlenih i neko je morao da ostane u Galeriji. Išla sam, na primer, imala sam priliku da odem u Skoplje, Ljubljanu i Hrvatsku.

Eremire Krasnići: Išli ste da uspostavite veze, da nađete posao?

Ljirije Buljići: Zapravo, bila sam tamo na službenom poslu, održavali smo sastanke, uglavnom direktor sa umetnicima ili neku galeriju u koju smo išli. Dakle, učestvovala sam na ovim mestima. Otišla sam i u Ljubljanu, zove se Jože, u njegov atelje, i bilo je veliko iskustvo videti atelje velikog umetnika koji je imao mnogo radova. Vrlo dobre, koje su bile cenjene u celom svetu.

Drugi Deo

Eremire Krasnići: Htela bih da se vratimo na vas i na Galeriju, kako ste se odlučili da studirate vajarstvo?

Ljirije Buljići: E, sad sam imala dve godine iskustva u Galeriji i prekinula sam studije. Nisam imala vremena da studiram pravo. Pokojni Enđel Beriša je primetio moj talenat, crtala sam ili listala umetničke knjige i kataloge. Video je neke moje crteže koje sam radila za sebe u slobodno vreme i podstakao me da se upišem na Akademiju likovnih umetnosti. Iako sam se tada osećala loše jer sam mislila, "Svi profesori umetnosti su u Galeriji, i oni bi pomislili..." Plašila sam se da me ne percipiraju kao da koristim tu priliku. Tada smo imali drugačiju radnu etiku.

Konačno sam odlučila, prijavila se, bio je petodnevni prijemni ispit, vredno sam radila, bila sam visoko ocenjena i primljena. Odabrala sam skulpturu jer volim grube materijale, glinu i slično. Možda je to nešto što imam iz detinjstva, nismo imali igračke, a igrali smo se blatom. Ali upala sam i sada je bilo pitanje da li će mi odobriti da prisustvujem predavanjima sa redovnim studentima. Imala sam sreću da sam naišla na razumevanje kod direktora i on je to odobrio, naravno, u prisustvu svih članova osoblja koji su izrazili...

Eremire Krasnići: Složili su se?

Ljirije Buljići: Dogovorili su se da me, ako treba, zamene na poslu sat, sat i po, dok budem na predavanjima. Diplomirala sam na vreme, bilo je dobro, baš mi se dopalo. Naporno smo radili, iako su uslovi za rad bili zaista loši. Na Akademiji nam je nedostajao materijal za izradu skulptura. Ako je bilo gline, onda smo morali sami da kupimo alate za modelovanje gipsa. Kao studenti imali smo mnogo troškova, jer Akademija nije mogla da pokrije te troškove. Dakle, govorim o vremenu kada sam studirala.

Zimi, na primer, studio je bio veoma hladan, glina bi se smrzla i nismo mogli da radimo sa njom. Onda bismo pravili nešto od papira, improvizovali smo skulpturu, ali nekako smo diplomirali. Ja sam bila student pokojnog Agima Čavderbaše [Agim Čavdërbasha],¹⁰ tako da tokom mojih poslednjih godina studija, nije bio baš sjajnog zdravstvenog stanja, primili su ga u bolnici u Ljubljani. Konačnu ocenu sam dobila kod Zorana Karalejića,¹¹ koji ga je menjao tokom ranih '90-ih.

¹⁰ Agim Čavdarbaša [Agim Čavdërbasha] (1944-1999) rođen je u Peći na Kosovu. Bio je vajar i kosovski Albanac, završio je Akademiju primenjenih umetnosti u Beogradu i Akademiju umetnosti u Ljubljani. Čavdarbaša je imao veliki uticaj na savremenu skulpturu na Kosovu. Bio je član Akademije figurativne umetnosti Kosova, a kasnije i Akademije nauka i umetnosti.

¹¹ Zoran Karalejić (1937) rođen je u Prizrenu na Kosovu. Studirao je vajarstvo na Akademiji likovnih umetnosti u Prištini i Beogradu. Radio je na Fakultetu likovnih umetnosti u Prištini do 1999. Za vreme Miloševićevog režima njegova umetnička praksa je bila politizovana. Iako je prevashodno bio modernistički vajar, '90-ih mu je

Eremire Krasnići: Da li je bilo drugih profesora vajarstva u odseku za vajarstvo?

Ljirije Buljići: Bio je Čavderbaša i Zoran Karalejić.

Eremire Krasnići: Niko drugi u to vreme?

Ljirije Buljići: Bio je još jedan... ne, zapravo, samo njih dvojica.

Eremire Krasnići: Šta ste naučili od njih? Oni su bili ključne figure u vajarstvu. Mislim, Karalejić je bio Čavderbašin učenik, ali Čavderbaša je bio najvažniji.

Ljirije Buljići: Bilo je to, kao što sam rekla, u vreme kada sam ja studirala kod njega, on nije bio dobro zdravstveno, imao je problema. Dakle, on nas je zadužio da proizvodimo radove, ali nije bio tu sve vreme da nas prati, nego do jednog trenutka, pa je morao da preuzme Karalejić. Trudio se da nas prati, nije imao šta... samo ako je trebalo da ga konsultujemo o nečemu, a zapravo smo uvek radili samostalno.

Eremire Krasnići: Ono čega se sećam iz tih knjiga koje su se promovisale u Prištini jeste da je uvek postojala neka pravednost u dvorištu rektorata, gde su bile predstavljane različite skulpture, da li je to bio deo kulture?

Ljirije Buljići: Ne, ne, mislim da nije bilo. Samo ako su studenti to radili. Ili ako je to bio program Akademije, inače, ne znam, nisam sigurna. Nisam...

Eremire Krasnići: Htela sam da vas pitam, da li je skulptura bila promovisana u javnom prostoru, da li je...

Ljirije Buljići: Na primer, kada su studenti završili godinu, otvorena je izložba, kao... nakon što su dobili ocene, bile su izložbe. Inače, ne znam. Kad je bila Akademija, bilo je skulptura, ovde su bile neke barake gde je nedovršena crkva, tu smo imali časove. Nisam tu duže ostala, kada se čas završio, vratila bih se na posao.

Eremire Krasnići: Da li je bilo izložbi koje su pokazivale skulpture u Galeriji? Samo se pitam kakav je bio status tog medijuma u to vreme, da li je bio promovisan?

naručeno da uradi mnoge realističke statue srpskih narodnih heroja i intelektualaca, kao što je statua Vuka Karadžića postavljena ispred Filološkog fakulteta u Prištini.

Ljirije Buljići: Izložba Agima Čavderbaše, Svetomir Arsić¹² je imao izložbu, bilo je nekoliko izložbi, znate, promovisalo se. Bila je jedna iz Niša, bila je jedna umetnica, ali ne mogu da se setim imena, imala je neke stvarno zanimljive skulpture. Bila je i jedna iz Skoplja, onda iz Albanije, izložba skulptura iz Albanije preko saradnje koja je postojala između dve galerije. Tako da su postojale izložbe na kojima je bila prisutna skulptura kao medijum.

Eremire Krasnići: '81, studentski protesti, da li su uticali na Galeriju i život, na suživot?

Ljirije Buljići: Ne, na poslu to nije... nije se mnogo odražavalo, jer umetnici nisu bili mnogo uključeni, mislim. Imali smo problema sa prostorom, gde je bila Galerija, imali smo problema sa... isključivali su struju. Možda nije zbog protesta, nego zbog ostalih, kirija je bila ogromna, Ministarstvo to nije moglo da priušti. Dakle, bio je period tamo, nismo uspeali, pauzirali smo.

[Intervju je ovde isečen]

Ljirije Buljići: Dakle, bilo je otvoreno ovde ako je bilo, kako da kažem {objašnjava rukama} malih dimenzija, na primer, kada su išli preko Kosova, Prištine, Peći, Prizrena, znam da su išli u Podujevo, Mitrovicu, ali ne svi oni.

Eremire Krasnići: Vi ste obrazovali ljude u vizuelnoj umetnosti.

Ljirije Buljići: Oni koji su uglavnom dolazili iz Albanije, ostali nisu mogli, oni su bili lakši.

Eremire Krasnići: Da li je zajednica bila prisutnija u gradu ili ste imali adresu?

Ljirije Buljići: Sada su imali adresu. Iako su i mlađi pokušali, mladi studenti, oni koji su to završili i kao studenti koji su diplomirali '80, bila je jedna izložba. Onda je izložba otišla, svi novi umetnici su otišli u Japan, Pariz, tako da...

Eremire Krasnići: Dakle, Galerija je prodavala i u...

Ljirije Buljići: Da.

Eremire Krasnići: U mestima koja su delila tog umetnika, izlagao je u drugim zemljama.

Ljirije Buljići: Da, da. Pogotovo u Japanu, otišli su i u Pariz.

¹² Svetomir Arsić - Basara (1928) rođen je u selu Sevce, Šar-planina. Srpski je vajar i pisac. Godine 1958. diplomirao je na Akademiji primenjenih umetnosti u Beogradu, u klasi Radeta Stankovića. Arsić je bio član Kosovske akademije nauka i umetnosti i bio je nadaleko poznat u Jugoslaviji po svojim ratnim spomenicima.

Eremire Krasnići: Da li su išli samo preko Udruženja umetnika i preko Udruženja Galerije?

Ljirije Buljići: I Udruženje je bilo uključeno u to, kako da kažem, aktivnosti udruženja su bile izložene u Galeriji i Udruženje figurativnih i primenjenih umetnika je imalo zakazan prostor.

Eremire Krasnići: I Fakultet za finalnu izložbu, tako?

Ljirije Buljići: Fakultet, ne {odmahuje glavom}, ne u Galeriji.

Eremire Krasnići: Akademija umetnosti nije imala zakazan prostor?

Ljirije Buljići: Galerija, ne, ne Akademija, ne za studente, samo ove... Znam da je jednom 1980. godine bila izložba pod nazivom *Diploma*. Ta generacija umetnika iz '80-ih otvorila je izložbu i to se više nije praktikovalo. Nakon što su to imali, jer to... zapravo, imali su ih na Akademiji, dobijali su ocene i izlagali su se radovi studenata.

[Intervju je ovde isečen]

Ljirije Buljići: Tada, skoro svaka izložba koja je bila aktivna, putovala je, dakle dovođili biste je, svaka zemlja koja je dovođila svoje izložbe ovde, naše bismo slali tamo sledeće godine. To je bila regularna razmena.

Eremire Krasnići: Reciprocitet.

Ljirije Buljići: Reciprocitet, da. {Stavlja naočare} Ovo su bile, {gleda u svoje beleške} ovo je bilo u Irskoj, Glasgovu, Holandiji, Velikoj britaniji... Sarajevu, sve grafike iz '85.

Eremire Krasnići: Da li je disciplina grafičke umetnosti razvijenija ili kako?

Ljirije Buljići: Razvijenija nego... grafička umetnost je bila razvijenija i više se izlagala. Ne znam da li je to bilo zbog transporta ili zbog posla, ali tamo... Vidite, uvek je postojalo prijateljstvo, uvek sa direktorom, jer Šićiri [Nimani] je bio serograf, pravio je postere i te stvari. Činilo se da je [Fatmir Kripa](#) [Fatmir Kripa] imao grupu, [Hisni Krasnići](#) [Hysni Krasniqi], onda su bili neki {stavljajući naočare} Fatmir Kirpa, oni su bili stalni, dolazili bi, Imer Šaćiri [Ymer Shaqiri].

Eremire Krasnići: Da, oni su bili i na Bijenalu u Sloveniji.

Ljirije Buljići: Na Bijenalu, bili su na Bijenalu, sad ja... Dakle, bili su u Irskoj, Japanu, {gleda u beleške} u Budvi, Nju Delhiju. Na primer, Dževdet Džafa [Xhevdet Xhafa] je bio u Novom Delhiju, {čita beleške} Dževdet Džafa, Destil Marković, Dimitar Kondovski. Svi su oni išli u Nju Delhi.

[Intervju je ovde isečen]

Ljirije Buljići: Pa onda je bilo, bilo je razlike u zapošljavanju, tako da je bilo tri prema jedan. Tri Albanca (smeje se), tri Srbina i jedan Albanac. Ovde je saradnja uvek bila obostrana, umetnici su bili pozivani, nisu se takmičili. Tada je bilo, aktivniji su pozivani na grupne izložbe i odlazili na druga mesta.

Eremire Krasnići: Trudili su se i da sve zajednice budu predstavljene.

Ljirije Buljići: Da, da, sigurno. Bilo je obavezno na neki način. Ali, radilo je, bilo je dobre umetnosti, naše i njihove.

Eremire Krasnići: Sve zajednice.

Ljirije Buljići: Sve zajednice, da {klima glavom}.

Eremire Krasnići: Da li postoji nešto što želite da dodate pre nego što pređemo na '89? O radu u Galeriji, o njenom javnom programu, predavanjima?

Ljirije Buljići: Bilo je predavanja, dolazili bi i oni, kako da kažem, došao je recimo Vlada Bužančić, likovni kritičar, on je ovde predavao. Dolazili su neki Beograđani i držali predavanja, dolazili bi mediji, ko je bio zainteresovan mogao je da dođe, umetnici, da prati predavanje i... ne znam.

Eremire Krasnići: Da li je postojalo neko mišljenje o tome šta je Galerija radila, dakle, mediji su pisali o Galeriji...

Ljirije Buljići: Mediji su uvek pisali, u nekom trenutku... Mislim, svi mediji su pisali, *Jedinstvo* je takođe dugo pratilo rad Galerije, uz pozitivne kritike. Kasnije su počeli, svi ti, isti je novinar počeo da piše suprotno. Tada su počela previranja, neka vrsta razlike. Sve je kritikovano sa njihove strane.

Eremire Krasnići: To je više oko '88-'89.

Ljirije Buljići: Tada, da. Bilo je očigledno...

Eremire Krasnići: Šta je bio razlog, zašto su hteli da naškode radu, pošto je bilo uobičajeno?

Ljirije Buljići: Tada... ovo je bilo... kada smo izlagali, kada su bile zajedničke izložbe, ako je neki Srbin učestvovao na izložbi, to je bilo kritikovano. Čak i priprema programa Galerije, i program uopšte, izložbe, sve je bilo kritikovano. Kada je bila provera iz policije i Kancelarije za međunarodne odnose,

koja je tada radila, došli su misleći da će pronaći nešto na osnovu onoga što je bilo napisanom i sve je bilo u redu, sa najavama izložbi, sa programa, sve je bilo u redu. Gledali bi da su dvojezični, da je srpski paralelan sa albanskim. Dakle, i engleski je bio obavezan, pa je svaki katalog bio na engleskom, srpskom i albanskom.

Eremire Krasnići: Kontrola se povećala?

Ljirije Buljići: Povećala se, više od strane novinara jer nije bilo potrebe, jednom su možda imali pogrešnu informaciju, nikada više.

Eremire Krasnići: Onda, do kad je Šićri Nimani bio tamo?

Ljirije Buljići: Bio je...

Eremire Krasnići: Bio je tamo deset godina, tako?

Ljirije Buljići: '90, bio je tamo deset godina, do '90. '91. se promenio direktor. Šićri je završio svoj mandat, dva mandata. Došao je novi direktor, onda smo naišli na nove prepreke, jer ovo, kako da kažem, finansiranje, Ministarstvo [kulture] Srbije je finansiralo Galeriju.

Eremire Krasnići: Da, izgubili smo autonomiju kao teritorija, onda...

Ljirije Buljići: U to vreme smo imali mnogo finansijskih problema, tako da nije bilo mnogo aktivnosti. Nekoliko puta je nestajala struja, Galerija je zatvorena, zapravo nismo mogli da uđemo dok se ne nađe rešenje. Zatim, Muzej revolucije, gde se danas nalazi Galerija, nekada je bio Muzej revolucije. Muzej je transformisan odlukom Ministarstva kulture Srbije, ali su radnici, srećom, prebačeni na rad u Muzej Kosova. Dakle, niko nije dobio otkaz, ali je izložbeni prostor ostao i zgrada je data Galeriji. Prvo, kada smo otišli, dobrovoljno su nam dali prostor, direktorka Muzeja revolucije nam je oslobodila dve kancelarije da bismo mogli da nastavimo sa radom. Iako nismo mogli stvarno da radimo, nismo imali nikakav javni program, nismo ništa radili.

Eremire Krasnići: Koliko godina...?

Lirije Bulqi: Ništa nismo radili tri godine, to je bilo do '92, '93. Imenovan je novi direktor i do '93. godine imali smo samo dve kancelarije, onda kada je Muzej transformisan, onda je zgrada prepuštena Galeriji. Tada smo krenuli sa nekim programiranjem, jer su se dogodile neke nasilne mere i postavljen je srpski direktor, onda smo organizovali dve-tri izložbe. U početku smo organizovali Kosovski prolećni salon, većina umetnika koji su učestvovali bili su Srbi, jedva da se četiri ili pet albanskih umetnika odazvalo našem pozivu. Dakle, onda su Albanci počeli da bojkotuju, iako smo štampali nekoliko

kataloga izložbi, bilo je malo umetnika koji su učestvovali, ali ne u velikom broju kao nekada. Galerija je počela da izlaže vizantijske freske...

Eremire Krasnići: Da li je to uticalo na kolekciju?

Ljirije Buljići: Ne, nisu pipnuli kolekciju.

Eremire Krasnići: Ne, mislim, da li su ti politički problemii počeli da se odražavaju na umetnost koja se nabavljala?

Ljirije Buljići: Ovo je sve bilo vezano za politiku. Činjenica da nismo imali prostor je bila politička. Prostor je bio muzejski i tamo su organizovali svoje aktivnosti. Mi smo jedva organizovali tri izložbe.

Eremire Krasnići: Da li ste imali izložbe dok je još uvek bio Muzej Revolucije?

Ljirije Buljići: Ne, za nas je bilo zatvoreno. Radovi iz zbirke su bili povučeni, i u tim uslovima nekoliko godina, bilo je nekih izložbi uglavnom srpskih i makedonskih umetnika. Takođe, Crna Gora je imala onu sa freskama. Bila je i jedna izložba jednog vajara...

Eremire Krasnići: Da li se su zaposleni promenili?

Ljirije Buljići: Ne, broj zaposlenih je rastao. Došao je kustos, Biljana Vranići [Bilana Vraniqi] je došla, nije bio niko drugi. Onda je došla neka *izbeglica* [govori na srpskom] (smeje se).

Eremire Krasnići: Izbeglice.

Ljirije Buljići: Izbeglice su dolazile iz ratova, iz Bosne, dolazili su tamo, njih troje su zaposlili.

Eremire Krasnići: U Galeriji?

Ljirije Buljići: U Galeriji. Nisu bili, bilo je čistača, onaj koji je bio kustos, drugi je bio tehničar dok nisu zatvorili, počeo je rat.

Eremire Krasnići: Da li je bilo... pre nego što počnemo da pričamo o tome. Kakvi umetnici su tamo izlagali, da li je bilo očigledno... da li su izložbe počele da nagingu ka [verskoj] ikonografiji ili kako?

Ljirije Buljići: Ne samo [verskoj] ikonografiji, one su i... moram da vidim jer imena...

Eremire Krasnići: Ne, samo vaše mišljenje, da li je bilo ili ne?

Ljirije Buljići: Ne, mislim da su bile slike, grafike i skulpture, htela sam da kažem da je čak i ovaj umetnik...

Eremire Krasnići: Arsić.

Ljirije Buljići: Arsić je izlagao svoje radove, imao je izložbu u Galeriji, ali je onda tražio da pozajmi neke svoje radove koje smo imali u kolekciji. Tražio je dvadeset skulptura da pošalje u Beograd na izložbu i one nikada nisu vraćene. Dakle, ovo su među onim delima koja nedostaju u zbirci.

Eremire Krasnići: Dogodio se rat ili?

Ljirije Buljići: Da, rat se desio i oni su bili tamo. Ali onda sam tražila njihovo vraćanje posle rata, ali on to nije dozvolio, rekao je, "Moja kuća je spaljena [tokom rata]." Ovo je iskoristio kao izgovor da ih nikada ne vrati. Iako Akademija nauka i umetnosti u Srbiji pominje da Arsićeva dela pripadaju kolekciji Narodne galerije Kosova.

Eremire Krasnići: Kakav je bio rat, da li ste išli na posao tokom rata, tokom bombardovanja?

Ljirije Buljići: Tokom rata, bombardovanja, išli smo na posao, ali ne mnogo, nekoliko sati. Sve u svemu, radilo nas je troje ili četvoro, nismo znali šta da radimo jer su Albanci već dali otkaz. Neki su bili primorani da daju otkaz, ali u Galeriji nismo, nismo imali pritisak, nismo bili primorani da potpišemo nikakav dokument, iako ne bismo ni prihvatili. Ali onda smo konsultovali bivšeg ministra kulture u egzilu, gospodina Bičaja [Bicaj] on je rekao, "Ako Srbi nisu doneli ništa da potpišete i niste pod pritiskom, nemojte da odustajete" jer su svi odustali, "nemojte da dajete otkaz ni pod kakvim okolnostima." Dakle, nismo dali otkaz, nastavili smo, ali sećam se da smo slobodni na dve nedelje.

Eremire Krasnići: Šta je bilo njihovo opravdanje?

Ljirije Buljići: Nije bilo opravdanja, samo, "Ne morate da dolazite na posao sledeće dve nedelje." Nismo imali pojma šta se dešavalo.

Eremire Krasnići: Kada je to bilo, na početku?

Ljirije Buljići: Da, bilo je na početku, odmah na početku. Bilo je to u to vreme kada su Albanci proterani iz svojih domova i deportovani. Dakle, dve nedelje, pa su nas kasnije pozvali da se vratimo na posao, ali nije potrajalo dugo i bili su primorani da odu. Kasnije je došao direktor, zapravo, direktor nije, nego je neko preuzeo... kada su Srbi otišli, pa su Srbi bili primorani da daju otkaz, onda smo mi ostali. Ali niko iz našeg štaba nije bio ovde, Bljerim, Redžep, svi su deportovani. Tako sam mesec dana bila sasvim sama u Galeriji. Dakle, u celoj Galeriji sam bila sasvim sama.

Eremire Krasnići: Ko je bio poslednji direktor, Tanasković?¹³

Ljirije Buljići: Da, to je bio Tanasković. Bio je veoma ljubazan i dobro se ophodio prema nama. Znam da je imao problema sa svojim sunarodnicima Srbima jer nas je podržavao i nije otpustio nikoga od nas. Bio je i jedan trenutak kada je stavio oznake na vrata naše kancelarije, iako nisu bile potrebne, ali je to uradio na oba jezika: albanskom i srpskom. Sećam se da su se njih dvojica potukli, direktor biblioteke, koji je bio Srbin, sa direktorom Galerije, koji je takođe bio Srbin. Ali bio je baš fer sa nama i veoma korektan.

Eremire Krasnići: Možete li mi reći nešto više o tom mesecu kada ste bili sami u Galeriji? Vi ste bili jedini koji ste imali ključeve Galerije?

Ljirije Buljići: Da, da. To je bio najteži mesec. Ne znam... bio je jun, jun.

Eremire Krasnići: Okej. Jun, 1999.

Ljirije Buljići: '99. Bilo je zaista strašno jer je grad bio prazan, nisi znao šta da očekuješ, niko nije bio u kancelariji, niko nije bio u zgradi. Bila sam sasvim sama u Galeriji, ali moram da naglasim da stalnu postavku niko nije dirao. Dakle, mogli su da ga uzmu ako su hteli. Te dve nedelje kada su nas zamolili da ne dolazimo na posao, bili smo sigurni da žele da uzmu zbirku, ali ne, nisu je dirali, osim Arsića koji je svoja dela pozajmio iz zbirke i nikada ih nije vratio. Tako sam mesec dana čekala da neko dođe, da li će neko doći da pita, ili su sasvim zaboravili na Galeriju.

Eremire Krasnići: Recite mi nešto više o junu 1999, bio je 12. jun kada su oslobodili grad, dakle, da li ste veći deo tog meseca bili pod pritiskom Srba?

Ljirije Buljići: U početku, mislim, bila je velika radost videti kako se srpska vojska povlači i albansko stanovništvo se vraća svojim kućama. Sećam se da sam bio napolju u *Kurrizi* [Kičma] i nisam prepoznala nikoga, mogli ste da vidite... jer je grad bio prazan, sav prazan, ovaj aspekt je bio zastrašujući, bilo je užasno. Izašla sam na ulicu i videla ljude i rekla im, "Dobro došli!" Ljudi koje nikad nisam srela. Ni sada ih ne poznajem, znate, ali sam bila zaista srećna što sam ih videla jer je grad bez ljudi izgledao kao horor film.

Eremire Krasnići: Sumoran.

Ljirije Buljići: Sumoran i zastrašujuć jer niste znali gde su bili i gde su otišli.

¹³ Ljubiša Tanasković (1942-2017) rođen je u Sredskoj, kod Prizrena, na Kosovu. Slikar po obrazovanju, Tanasković je bio direktor prištinske Galerije umetnosti tokom 1990-ih. Diplomirao je na *École Nationale Supérieure des Beaux-Arts* u Lionu, Francuska, 1974. godine, a magistrirao na Fakultetu likovnih umetnosti u Prištini 1994. godine.

Eremire Krasnići: Da li su srpske paravojne snage bile u naselju?

Ljirije Buljići: Da, bilo ih je dosta. Otišla sam na posao kasnije nego obično, i ostajala bih dva-tri sata, ali čim bih došla u Galeriju, zaključavala sam vrata jer sam se plašila ko će doći, kolekcija je bila tu, a ja sam bila žena potpuno sama. Ceo mesec je tako bilo. Svaki dan sam išla u Galeriju, pa sam dolazila kući jer sam se plašila i da neko ne provali. Znate, bilo je užasno. Srećom, dok sam bila u Galeriji niko nije dolazio na vrata da me provocira, mislim, niko nije dolazio, tih dana niko nije prolazio.

Otišla sam na posao, a kasnije je Bljerim dolazio s vremena na vreme. Tako se sećam da sam mesec dana bila sama u Galeriji. Posle mesec dana, možda nisam precizna, ali znam da sam Galeriju držala zaključanu, čula sam zvono i sišla niz stepenice. Poznavala sam Luana [Mulićija] [Luan Mulliqi]¹⁴ kao umetnika, ali osobu koja ga je bila sa njim nisam poznavala. Rekao je, "Došao sam da predstavim novog direktora Galerije." I ja sam, naravno, bila presrećna. Otvorili smo vrata, došao je direktor, pozvali smo osoblje da se vrati i počne sa radom. Dakle, ovo su bile neke od sekvenci tih dana, jer mi je pamćenje malo izbrisano.

Eremire Krasnići: Dakle, posleratni period je počeo sa Luanom?

Ljirije Buljići: Počinje posleratni period, da.

Eremire Krasnići: Kako se Galerija ponovo izgradila, mislim, zaposleni, ljudi...

Ljirije Buljići: Zaposleni, deo njih više nije bio, došao je Bljerim, posle nekog vremena došao je i Redžep, ne kako smo mi počeli. Takođe smo obavestili Rrahmana, jer Rrahman nije redovno radio, ja sam bila ovde. Dakle, ovako smo krenuli, pa smo odmah počeli da organizujemo izložbe, sredili kancelarije, adaptirali smo i krenuli sa izložbama.

Eremire Krasnići: Koje su bile prve izložbe?

Ljirije Buljići: Ponovno otvaranje izložbe smo najavili izložbom.

Eremire Krasnići: Izložbom, kakvom izložbom?

Ljirije Buljići: Sa izložbom, da. Tu je bila i Golgota Kosovare [Albanska golgota], grupa umetnika koji su se okupili. Dakle, izgleda da je zadovoljstvo ponovnog otvaranja bilo isto kao kada sam počela da radim tamo. Umetnici su bili srećni, mi nismo znali... emocije, bili su veoma zainteresovani da izlažu.

¹⁴ Luan Mulići [Luan Mulliqi] (1953) je rođen u Đakovici, Kosovo, diplomirao na Akademiji figurativne umetnosti, odsek vajarstvo u Prištini 1977. Magistrirao je u Beogradu 1979. Bio je prvi posleratni direktor Nacionalne galerije umetnosti.

Došlo je do ponovnog otvaranja i došlo je mnogo umetnika, došli ih je puno međunarodnih, bilo je i međunarodnih koji su redovno dolazili. Onda je došlo do ponovnog otvaranja konkursa za posao, mi, postojeće osoblje, prema UNMIK-u, morali smo da se prijavimo za svoja radna mesta.

Onda smo primljeni, bili smo stručniji štab. Kada smo počeli, nismo ni imali sredstava. Nismo ni imali novca, nismo imali plate, ali Luan je počeo da dobija donacije, barem je obezbedio naše plate, mislim da je čak počeo da koristi sopstveni novac samo da nas pokrije, nismo imali plate ili materijal ili bilo šta. Onda smo počeli da dobijamo donacije, počela je aktivnost, bilo je novih radnih mesta, nastavili smo sa izložbama. Onda je formiran Umetnički odbor, pa Upravni odbor, jer je u početku bio umetnički, pa je bio upravni odbor, počele su aktivnosti u Galeriji.

Eremire Krasnići: Onda, kada ste postali deo Ministarstva, kada je Ministarstvo počelo da preuzima odgovornost za Galeriju?

Ljirije Buljići: Krenuli smo sa aktivnostima, ali je sve išlo veoma sporo. Dakle, počeli smo da dobijamo plate, bila je to duga procedura, prvo sa konkursima, pa, kako da kažem, sa minimalnom platom, znate. Bio je to veoma komplikovan administrativni period, dok nije doneta odluka da se svaka izložba prijavi, da se za svaku izložbu pravi projekat, jedan po jedan, a to je i dalje isto.

[Intervju je ovde isečen]

Eremire Krasnići: Liri, bila je jedna radionica keramike koja je bila organizovana u Galeriji dok je Luan Mulići bio direktor, možete li nam reći nešto o tome?

Ljirije Buljići: To je bilo 2004, zapravo 2003, Galerija je imala izložbu sjajnog keramičara Hanibala Salvara.¹⁵ I ponudio je da vodi radionicu, koju je podržao direktor. Za nas je to bilo... univerzitet nije nudio takve kurseve i nisam poznavala proces rada. Dakle, bili smo zaista srećni, bili smo grupa od dvadeset umetnika. Potražnja je bila još veća, ali više od toga nismo mogli da udovoljimo. Salvaro se ponudio da pomogne, zapravo smo kupili peć, koja je bila prilično skupa, ali je Ministarstvo kulture odobrilo naš zahtev za kupovinu i on je prikupio sredstva za glinu i glazuru i alate koji su potrebni za izradu keramike.

Eremire Krasnići: Tokom tih radionica naučio vas je puno tehnika u keramici ili kako?

Ljirije Buljići: Prvo je donosio gotove vaze, ali mene to nije privuklo i doneo je glinu. Kao što sam vam rekla, to je bila umetnička forma koju nisam poznavala, doneo je glinu, dve vrste gline, mi smo imali belu i onu običnu. Naučio nas je kalupljenje, proces pečenja, proces sušenja, zastakljivanje, ceo

¹⁵ Hanibal Salvaro (1935-2022) je bio hrvatski keramičar. Studirao je građevinarstvo na Univerzitetu u Zagrebu. Od 1958. godine istraživao je mnoge keramičke tehnike i inovacije u procesu pečenja i glaziranja gline u izradi keramike.

proces. To je trajalo pet dana. Počeli smo da radimo, bili smo grupa studenata, zapravo uglavnom studenata, i počeli smo da radimo. Bilo je to veliko zadovoljstvo, veliko iskustvo i veoma dragoceno. Zaista mi je bilo potrebno da se u tome oprobam, ali svima je bilo potrebno jer ranije nije bilo takvih radionica.

Eremire Krasnići: Dakle, čak su se i zaposleni uključili u radionice i profesionalno rasli?

Ljirije Buljići: Rado smo radili. Radili smo i stvorili sjajno radno okruženje. Ispred Galerije je postao kao radionički prostor, radili bismo po ceo dan do kasno u noć. Dakle, te gotove proizvode koje je doneo, upravo smo testirali stakla nakon procesa jednostrukog pečenja. Tehnika za koju nikada ranije nisam čula, tehnika raku.¹⁶ To je najteže, ima duži proces, ali je najpriятniji.

Počeli smo da radimo sa keramikom, imali smo malu peć koju smo morali da podelimo na delove da bismo je pekli, tako da svaki umetnik ima bar završeno delo u celini. Trudili smo se i čim se radionica završila, izlagali smo. Zatim su neki od radova odabrani za učešće na međunarodnoj izložbi. Među njima sam dobila nagradu, Bljerta [Sila] [Blerta Syla] je takođe dobila, bili smo veoma uspešni kao grupa. Naši radovi su bili dopadljivi i bili su izloženi. Svi smo izrazili želju da formiramo udruženje, kao što je Udruženje primenjenih umetnosti. Počeli smo, ali smo stigli na pola puta i nije uspelo.

Eremire Krasnići: Sigurno, dakle, to je bila sjajna prilika za vas da iskombinujete svoje veštine u vajarstvu i keramici i da stvorite nova dela. Možete li da govorite više o tome?

Ljirije Buljići: Ono što je ostavilo utisak na mene, a mislim i na druge, jeste proces pečenja raku tehnikom. Na primer, napravili smo vazuu ili ploču, ostavili smo je da se osuši na sobnoj temperaturi, nakon što se osušio, odvijao se proces pečenja. Dakle, temperatura je bila 900 stepeni, pa smo morali dobro da izmerimo temperaturu. Vođa radionice je imao opremu; pekli smo ih i farbali, pa opet pekli.

U početku nismo ni znali kako da kreiramo nijanse jer smo primenjivali proces zastakljivanja kakav do sada nismo videli. Govorim o sebi, ali i drugi ranije nisu radili s tim. Obavili smo proces pečenja, kasnije smo isprobali tehniku raku. Obezbedio je mnogo mogućih kombinacija, mogli ste da uradite sto kombinacija, mogli ste da povećate efekte, da radite više na strukturi. Isprobali smo ovu novu tehniku i to je već bio viši nivo, teže za proizvodnju radova.

Eremire Krasnići: Samo mi recite, kako vam je to pomoglo da se usavršite?

Ljirije Buljići: Imala sam priliku i privilegiju da je peć ostala u Galeriji. Vodila sam dve radionice sa grupom učenika, i to četiri-pet dana. Proces pečenja smo radili duže, a kasnije sam nastavila da

¹⁶ Raku pečenje je drevna japanska tehnika pečenja keramike koja se koristi vekovima. Istorija rakua datira još od 16. veka. Tradicionalnu raku keramiku su takođe koristili zen budistički majstori koji su voleli njenu jednostavnu prirodnost.

razvijam svoju praksu. U trenutku kada bih imala malo slobodnog vremena u Galeriji, koristila sam peć. Kolege su mi pomogle da pokrenem proces pečenja i da vratim peć na svoje mesto. Radila sam dosta, dovoljno da otvorim svoju izložbu.

Eremire Krasnići: Kakvu ste keramiku pravili?

Ljirije Buljići: Više me privlače plakete, volim da pravim strukture. U zavisnosti od materijala koji sam imala, na primer, koristila sam vreću ili stenu zanimljivog dizajna ili sam glini davala oblik skulpture, vaze nepravilnih oblika, što mi se više sviđa. Dakle, drago mi je što sam ga završila, a moj rad se dopada mojim kolegama umetnicima.

Eremire Krasnići: Mislim, zanimljiva tehnika, zato što je i slika i u tom stilu...

Ljirije Buljići: A platno, platno koje sam koristila je iz Dukađina, to su one *marhamat* [maramice] iz Rugove koje su još iz detinjstva ostavile {gleda na zid} trag...

Eremire Krasnići: Utisak.

Ljirije Buljići: Dobar utisak koji ja sam pravim, još bih ih pravila da mogu (smeje se).

[Intervju je ovde isečen]

Eremire Krasnići: Kako je bilo poslednjih deset godina, mislim od nezavisnosti dalje, 2008...

Ljirije Buljići: Mislim bili su, za mene su bili... sada nova generacija radi više videa, instalacija, to je za mene nešto novo i takođe atraktivno. Ali, ipak sam... možda pošto pripadam starijoj generaciji više volim četkice nego nove modele. Iako su ovi veoma vredni, imaju puno mašte, ima mnogo umetnika koji znaju svoj posao i koji su veoma talentovani, kojima treba da pomognemo i da ih vrednujemo, i da napravimo nagradnu izložbu, koju obično imaju. Bila je jedna *Artistët e së Nesërmes* [Nagrada Umetnici sutrašnjice] da se ode u inostranstvo da se formira...

Eremire Krasnići: Za rezidenstvo.

Ljirije Buljići: Da, za rezidenstvo.

[Intervju je ovde isečen]

Eremire Krasnići: Recite nam nešto o tome kako je danas, penzionisali ste se pre nekoliko meseci, možda možete da sumirate tih 40 godina, kako vam je bilo? Život povezan sa Galerijom...

Ljirije Buljići: Za mene, kako sam ja zamišljala život, život je pošao potpuno drugim smerom, boljim smerom. Bilo je sjajno i prijatno iskustvo. Iskustvo koje mi je omogućilo da se oblikujem kao osoba, da postanem umetnica. Radila sam sa velikom željom... mislim, imala sam stresne situacije, krize, užasne trenutke i one dobre, naravno. Neki ljudi vas ne cene, neki da, ali generalno, imala sam sjajno iskustvo. Penzionisala sam se 4. maja.

Eremire Krasnići: 2020?

Ljirije Buljići: 2020. Ne mogu da kažem da je teško, nije loše. Najvažnije je imati zdravlje. Zahvaljujem se Galeriji i Ministarstvu kulture koji su se na dostojanstven način oprostili od mene. Oproštaji su bili dobri i emotivni, bio je to veoma dirljiv trenutak, ali nisam ga loše doživela, nikako. Vredno sam radila, doprinela koliko sam mogla. Dakle, bila sam otvorena za umetnike, za sve što je bilo potrebno, svima kojima je bila potrebna pomoć u Galeriji, omogućila sam studentima pristup našim arhivima. Verujem da sam bila veoma posvećena i da sam uspela da pomognem nekome.

Eremire Krasnići: Hvala vam puno, Ljirije!

Ljirije Buljići: Hvala vam na vašem vremenu, što ste mi dali priliku da opišem 40-godišnje iskustvo. Hvala vam!

Eremire Krasnići: Bilo mi je zadovoljstvo.